

Bryssel 2.7.2014
COM(2014) 440 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

VIHREÄ TOIMINTASUUNNITELMA PK-YRITYKSILLE

Ympäristöhaasteiden kääntäminen liiketoimintamahdollisuuksiksi

{SWD(2014) 213 final}

Johdanto ja tausta

Maaliskuussa 2014 kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti, että Eurooppa tarvitsee sekä tuotannon että investointien puolesta vahvan ja kilpailukykyisen teollisen perustan, joka on keskeinen talouskasvua ja työllisyyttä edistävä tekijä. Resurssitehokkuus¹ on yritysten kilpailukykyyn kannalta keskeisiä tekijöitä, sillä raporttien mukaan eurooppalaisten teollisuusyritysten kustannuksista keskimäärin 40 prosenttia aiheutuu raaka-aineista. Kun tähän lisätään energian ja sähkön osuus, päästään jo 50 prosenttiin kaikista valmistuskustannuksista. Vertailukohtana mainittakoon, että työvoimakustannusten osuus kustannuksista on noin 20 prosenttia². Lisäksi Eurooppa-neuvosto kehotti pitkäjänteisiin toimiin loppukäyttäjille aiheutuvien energiakustannusten kohtuullistamiseksi siten, että investoidaan jatkuvasti energiatehokkuuteen ja kysynnän hallintaan koko arvoketjussa sekä tutkimus- ja kehittämisvaiheessa.

Resurssitehokkuuden parantaminen edellyttää arvoketjuun perustuvan lähestymistavan ja monimutkaisten teknisten ratkaisujen yhdistämistä yrityksissä. Arvioidaan, että resurssitehokkuuden parantaminen kaikissa arvoketjun vaiheissa voisi vähentää raaka-aineiden tarvetta 17–24 prosentilla vuoteen 2030 mennessä³. Lisäksi EU:ssa jätetään nykyisin kierrättämättä, kompostoimatta tai uudelleen käyttämättä 60 prosenttia kaikesta jätteestä⁴, mikä tarkoittaa, että valtava määrä arvokkaita resursseja menetetään. Pienet ja keskisuuret yritykset (pk-yritykset)⁵, jotka osaavat käyttää ja myydä ympäristöystävällisiä eli vihreitä tuotteita, palveluita ja ratkaisuja, menettävät samalla merkittäviä liiketoimintatilaisuuksia. Liiketoimintamahdollisuuksia voi syntyä myös kiertotalouteen perustuvien liiketoimintamallien ja vihreiden teknologioiden käyttöönotosta nykyisissä ja tulevaisissa pk-yrityksissä kaikilla aloilla, myös palvelualalla.

Eurooppa 2020 -strategian mukaan EU:n ensisijaisena tavoitteena on kestävä talous, ja strategiassa asetetaan kunnianhimoisia tavoitteita ilmastonmuutoksen ja energiatehokkuuden aloilla. Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevassa *Small Business Act* -aloitteessa⁶ korostettiin, että EU:n ja jäsenvaltioiden tulisi auttaa pk-yrityksiä muuttamaan ympäristöhaasteet mahdollisuuksiksi. Tässä nyt käsillä olevassa vihreässä toimintasuunnitelmassa esitetään selkeästi suunta ja kehys sille, kuinka EU yhdessä jäsenvaltioiden ja alueiden kanssa aikoo auttaa pk-yrityksiä hyödyntämään liiketoimintamahdollisuudet, joita siirtyminen vihreään talouteen⁷

¹ Resurssitehokkuudella tarkoitetaan maapallon rajallisten resurssien kestävää käyttöä ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten pitämistä mahdollisimman pieninä samalla kun mahdollistetaan talouskasvu (raaka-aineiden käytön suhteellisen irtikytkennän avulla).

² ”Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies”. Europe INNOVA (2012).

³ Meyer, B. et al (2011), ”Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment”. Euroopan komission (ympäristöpääosaston) teettämä tutkimus, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/environment/enveco/studies_modelling/pdf/report_macro-economic.pdf.

⁴ Eurostatin jätetilastot (2011).

⁵ Ks. pk-yrityksen määritelmä osoitteesta http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm

⁶ Lisätietoja: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm

⁷ ”Vihreä talous” on malli, jossa ”turvataan kasvu ja kehitys, turvataan ihmisten terveys ja hyvinvointi, tarjotaan ihmisarvoisia työpaikkoja, vähennetään epätasa-arvoa ja investoidaan luonnon monimuotoisuuteen, myös sen tarjoamiin ekosysteemipalveluihin (luonnonpääomaan) ja suojellaan sitä sen itseisarvon vuoksi ja siksi, että se

tarjoaa. Aloitteessa esitetään konkreettisesti joukko uusia tai tarkistettuja pk-yrityksiin kohdennettuja toimia Euroopan tasolla. Vihreällä toimintasuunnitelmalla pyritään 1) parantamaan eurooppalaisten pk-yritysten resurssitehokkuutta, 2) tukemaan vihreää yrittäjyyttä, 3) hyödyntämään vihreämpien arvoketjujen tarjoamat mahdollisuudet ja 4) helpottamaan vihreiden pk-yritysten pääsyä markkinoille.⁸ Toimintasuunnitelma esitetään yhdessä seuraavien asiakirjojen kanssa ja niitä täydentäen: tiedonanto *Vihreän työllisyyden aloite – Vihreän talouden työllistämismahdollisuuksien hyödyntäminen*, jossa esitetään etenemissuunnitelma vihreiden työpaikkojen luomisen tukemiseksi kaikkialla EU:ssa, tiedonanto *Rakennusalan resurssitehokkuuden parantaminen* sekä kiertotaloutta koskeva paketti ja jätetavoitteiden uudelleentarkastelu.

Vihreän toimintasuunnitelman tavoitteena on edistää Euroopan uudelleenteollistamista, jota perättiin tiedonannossa *Kohti Euroopan teollista renessanssia* (COM (2014) 14) ja jota tavoitetta myös Eurooppa-neuvosto tukee. Tämä tapahtuu parantamalla pk-yritysten kilpailukykyä ja tukemalla vihreiden yritysten kehittämistä kaikilla Euroopan alueilla. On syytä huomata, että tässä vaiheessa resurssitehokkuudessa on merkittäviä eroja eri alojen ja jäsenvaltioiden välillä.

Toimintasuunnitelman perustana on ekoinnovoinnin toimintasuunnitelma⁹, jossa esitetään suuntaviivat ekoinnovointipolitiikalle ja rahoitukselle Eurooppa 2020 -strategian puitteissa. Useat ekoinnovoinnin toimintasuunnitelman toimet ja välineet ovat erittäin merkityksellisiä pk-yritysten kannalta. Esimerkkejä näistä ovat Euroopan innovaatioiden tulostaulu, Ekoinnovoinnin seurantakeskus, Euroopan ekoinnovaatiofoorumi, eurooppalaiset innovaatiokumppanuudet sekä Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kuuluvat ekoinnovointia koskevat rahoitusvälineet. Vihreän toimintasuunnitelman ja ekoinnovoinnin toimintasuunnitelman toimet ovat näin ollen toisiaan täydentäviä ja tuottavat merkittäviä yhteisvaikutuksia. Täytäntöönpanovaiheen aikana varmistetaan asianmukainen koordinointi ekoinnovoinnin toimintasuunnitelman ja vihreän toimintasuunnitelman välillä.

Vihreässä toimintasuunnitelmassa keskitytään Euroopan tason toimiin, joiden tarkoituksena on sovittaa yhteen ja lujittaa nykyisiä ”vihreitä” aloitteita, joilla tuetaan pk-yrityksiä kansallisella ja alueellisella tasolla.¹⁰ Sen laadinnassa kuultiin tämän alan toimijoita jäsenvaltioissa, ja se toteutetaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa. Useimmissa jäsenvaltioissa ja monilla alueilla on omia järjestöjä ja välineitä – varsinkin aluepolitiikan tarjoaman rahoituksen kautta – pk-yritysten tukemiseksi tämän toimintasuunnitelman aiheena olevilla aloilla. Tällaisia aloja ovat muun muassa tiedottaminen, valmiuksien kehittäminen, yhteistyön ja verkottumisen edistäminen, suora rahoitus ja rahoituksen saannin helpottaminen.

vaikuttaa merkittävästi ihmisten hyvinvointiin ja taloudelliseen vaurauteen”. (Määritelmä on peräisin Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksestä N:o 1386/2013/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013, vuoteen 2020 ulottuvasta yleisestä unionin ympäristöalan toimintaohjelmasta ”Hyvä elämä maapallon resurssien rajoissa”).

⁸ Pk-yritysten vihreä toimintasuunnitelma keskittyy resurssitehokkuuteen yleisesti, eikä siinä painoteta erityisesti energiatehokkuutta tai uusiutuvan energian tuottamista, joita on jo aiemmin käsitelty niitä koskevissa komission tiedonannoissa ja lainsäädäntöehdotuksissa.

⁹ http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm

¹⁰ EU tukee esimerkiksi koheesiopolitiikan kautta toimia, jotka ovat merkityksellisiä vihreän toimintasuunnitelman kannalta. Jäsenvaltiot ovat sopineet, että ne osoittavat Euroopan aluekehitysrahastosta yli 100 miljardia euroa pk-yrityksiin, vähähiiliseen talouteen sekä tutkimukseen ja innovointiin tehtäviin investointeihin.

Vihreässä toimintasuunnitelmassa asetetaan joukko tavoitteita ja luetellaan toimia, jotka toteutetaan Euroopan tasolla vuosien 2014–2020 monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa.¹¹ Kaikki toimet ovat joko uusia toimia tai aiempien toimien tarkistettuja versioita, joissa nyt otetaan huomioon yrityksille tarjoutuva resurssitehokkuuteen ja vihreille markkinoille pääsyyn liittyvä potentiaali.¹² Toimissa otetaan huomioon myös vuoden 2013 viimeisellä neljänneksellä järjestetyn vihreää toimintasuunnitelmaa käsitelleen julkisen kuulemisen¹³ tulokset.

Konkreettiset tiedot¹⁴ tässä tiedonannossa esitetyistä toimista sekä viittaukset ohjelmiin, joista niitä tuetaan, kuten Euroopan rakenne- ja investointirahastot, COSME, Horisontti 2020, Erasmus+, Life ja kumppanuusväline, ladataan Euroopan komission yritys- ja teollisuustoiminnan pääosaston verkkosivustolle osoitteeseen

http://wcmcom-ec-europa-eu-wip.wcm3vue.cec.eu.int:8080/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm.

I Pk-yritysten viherryttäminen kilpailukykyyn ja kestävyiden lisäämiseksi

Resurssitehokkuuden parantaminen pk-yrityksissä tarjoaa huomattavia mahdollisuuksia tuotantokustannusten alentamiseen ja tuottavuuden lisäämiseen. Laskelmien mukaan resurssien tehokkaammalla käytöllä Euroopan teollisuudessa voitaisiin saada aikaan 630 miljardin euron vuotuiset säästöt.¹⁵ Liian harvat eurooppalaiset pk-yritykset ovat tietoisia tästä mahdollisuudesta. Lisäksi pk-yritykset eivät saa riittävästi tukea pyrkiessään saamaan aikaan kustannussäästöjä resurssitehokkuuttaan lisäämällä. Tämä voi johtaa tuottavuuserojen kasvuun Euroopassa sellaisten yritysten, jotka parantavat resurssitehokkuuttaan, ja niiden yritysten, jotka eivät tee tätä, välillä. Lisäksi tämä voi heikentää eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä sekä monien pk-yritysten mahdollisuuksia olla mukana maailmanlaajuisissa arvoketjuissa.

Miksi tämä on tärkeää pk-yritysten kannalta?

Euroopan pk-yritykset ovat yleensä tietoisia resurssitehokkuuden tärkeydestä, sillä viimeisten viiden vuoden aikana raaka-ainekustannukset ovat kasvaneet 75 prosentissa EU:n pk-yrityksistä. Ainakin 93 prosenttia EU:n pk-yrityksistä on toteuttamassa vähintään yhden toimen resurssitehokkuutensa parantamiseksi. Useimmissa tapauksissa kyse on toimenpiteestä, jonka kustannukset ovat matalat. Kuitenkin ainoastaan 42 prosenttia pk-yrityksistä, jotka toteuttavat toimenpiteitä resurssitehokkuutensa parantamiseksi, on huomannut tuotantokustannustensa

¹¹ Tiedonannossa suunnitelluilla toimilla ei ole vaikutuksia unionin talousarvioon niiden määrärahojen lisäksi, jotka on jo sisällytetty komission viralliseen rahoitusasuunnitelmaan.

¹² Asiakirjaan liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetään luettelo toimista ja mainitaan asianmukaisissa tapauksissa niiden täytäntöönpanon määräajat vuosina 2014–2020.

¹³ Raportti julkisen kuulemisen tuloksista: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm

¹⁴ Tietoihin sisältyy viittaukset toimiin osoitettuihin rahoitusvaroihin ja vihreän toimintasuunnitelman yhteydessä hahmoteltujen toimien vaikuttavuuteen.

¹⁵ ”Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies”. Europe INNOVA (2012).

pienentyneen.¹⁶ Tämä osoittaa, että pk-yritykset tarvitsevat tietoa resurssitehokkuutta parantavien investointien kustannustehokkuudesta.

Lisäksi valmistusteollisuuden resurssitehokkuustasoissa on suuria eroja eri jäsenvaltioiden välillä. Energian käyttö ja jätteiden tuottaminen tietyntyyppisessä tuotannossa vaihtelee huomattavasti teollisuusyritysten välillä Euroopan eri maissa.¹⁷

Resurssitehokkuuden parantaminen vaatii erityisasiantuntemusta, jota ei yleensä ole pk-yritysten saatavilla. Tämän vuoksi pk-yritykset tarvitsevat neuvontaa, jonka avulla ne voivat havaita mahdolliset pitkän aikavälin edut, joita resurssitehokkuuden parantamiseksi prosesseihin tai organisaatioon tehdyistä innovaatioista koituu. Lisäksi pk-yritykset, jotka pyrkivät hankkimaan rahoitusta resurssitehokkuuteen tehtäviin suuriin alkuinvestointeihin, joutuvat joissakin tapauksissa toteamaan, että rahoituksen välittäjät pitävät tätä erittäin riskialttiina osa-alueena. Sen vuoksi on tärkeää ensinnäkin toteuttaa pk-yrityksille suunnattuja kampanjoita, joissa yrityksiä kannustetaan hakemaan resurssitehokkuutta koskevaa neuvontaa, ja toiseksi järjestää yrityksille tällaista neuvontaa niiden omilla alueillaan.

Komission asettamat tavoitteet on tarkoitus saavuttaa seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. Annetaan eurooppalaisille pk-yrityksille käytännön tietoa, neuvoja ja tukea niiden resurssitehokkuuden parantamiseksi kustannustehokkaalla tavalla:

- Vuonna 2015 perustettava Euroopan resurssitehokkuuden osaamiskeskus pohjautuu resurssitehokkuuden tukemisesta jäsenvaltioissa hankittuun osoitettavissa olevaan kokemukseen. Keskus antaa neuvontaa ja auttaa resurssitehokkuuttaan parantamaan pyrkiviä pk-yrityksiä sekä suoraan että Euroopan eri alueilla toimivien yhteistyökumppaneiden verkoston kautta. Keskuksesta tulee eri puolilla EU:ta toteutettujen resurssitehokkuuden parannustapojen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta koskevan tiedon yhteyspiste. Keskus myös tiedottaa resurssitehokkuutta ja pk-yritysten tukemista koskevista kansallisista strategioista, ohjelmista ja toimista ja ohjaa tarvittaessa pk-yritykset kääntymään niiden puoleen.
- Pk-yrityksiä, resurssitehokkuutta ja vihreitä markkinoita käsittelevässä □ Resurssitehokkuuden kehitystä pk-yrityksissä Euroopassa ja Yhdysvalloissa arvioidaan pk-yrityksiä, resurssitehokkuutta ja vihreitä markkinoita käsittelevässä Eurobarometri-tutkimuksessa.
- Yritys-Eurooppa-verkoston¹⁸ kannustetaan 1) järjestämään eurooppalainen resurssitehokkuutta koskeva kampanja tiedotustoimineen (tiedottaminen verkkosivustoilla, sosiaalisessa mediassa, esitelmät verkoston tapahtumissa, yritystapahtumat), joilla pk-yrityksille tiedotetaan resurssitehokkuuden tarjoamista eduista ja mahdollisuuksista, sekä 2)

¹⁶ Tässä kappaleessa esitetyt luvut ovat peräisin vuonna 2013 tehdystä Flash Eurobarometer -tutkimuksesta ”SMEs, Resource Efficiency and green markets”:

ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

¹⁷ Calogirou C., S. Y. Sørensen, P. B. Larsen, S. Alexopoulou et al. (2010) SMEs and the environment in the European Union, PLANET SA and Danish Technological Institute, julkaisija Euroopan komissio, yritys- ja teollisuustoiminnan pääosasto. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=4711

¹⁸ Lisätietoja: <http://een.ec.europa.eu/>

tarjoamaan pk-yrityksille resurssitehokkuutta koskevia neuvontapalveluja.

- Komissio tukee Euroopan rakenne- ja investointirahastojen hallintoviranomaisia, jotta nämä voivat edistää resurssitehokkuutta koskevia hankkeita ja tuoda esiin vihreiden markkinoiden tarjoamia liiketoimintamahdollisuuksia erityisesti esittelemällä hyviä esimerkkejä ja välineitä eri puolilta EU:ta.

2. Tuetaan tehokkaita vihreiden teknologioiden siirtoon tarkoitettuja mekanismeja:

- Vihreän teknologian kaupallistaminen on erittäin tärkeää pk-yritysten kasvulle vihreässä taloudessa. Näin ollen Yritys-Eurooppa-verkoston ylläpitämään teknologiansiirron tietokantaan, jossa on yli 23 000 käyttäjää, päivitetään jatkossakin resurssitehokkuutta ja ilmastoon liittyviä teknologioita kuvaavien avainsanojen luokitusta, jotta kysyntä ja tarjonta pk-yritysasiakkaiden keskuudessa kohtaisivat toisensa paremmin.
- Lisäksi Yritys-Eurooppa-verkoston yhteistyökumppaneita kehoitetaan varmistamaan resurssitehokkuutta käsittelevien alakohtaisten ryhmien välinen tiivis yhteistyö, jotta tietojenvaihto ja parhaiden toimintatapojen siirto on helpompaa.

3. Helpotetaan pk-yritysten resurssien parantamiseen ja energiatehokkuuteen tarvittavan rahoituksen saantia

- Useat pk-yrityksiin kohdennetut Euroopan komission verkkosivustot päivitetään. Päivityksen jälkeen sivuilla on enemmän tietoa ympäristöasioista, resurssitehokkuuden parantamiseen saatavilla olevasta EU-rahoituksesta sekä muusta pk-yrityksille tarjottavasta tuesta.
- Euroopan investointipankki (EIP) tarjoaa rahoituksen välittäjien kautta rahoitusta resurssitehokkuuden parantamiseen, joka liittyy ekosysteemipalveluihin ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen luonnonpääoman rahoitusjärjestelyn kautta.
- Energiatehokkuuden yksityinen rahoitus -välineillä voidaan tukea pk-yrityksiä ja markkina-arvoltaan suurempia yrityksiä, jotka toteuttavat pieniä energiatehokkuusinvestointeja ja pystyvät käyttämään energiansäästöä lainojen takaisinmaksuun.
- Perustetaan ekoinnovointia tukevien julkisten ja yksityisten rahoittajien ja investoijien verkosto ja yhteisö.
- Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) tuetaan vuosina 2014–2020 pk-yritysten kilpailukykyä, mukaan luettuina niiden energiatehokkuuden ja uusiutuvien energialähteiden käytön parantaminen sekä resurssitehokkuus, sillä nämä seikat kuuluvat investointien painopisteisiin. Jäsenvaltiot ja alueet voivat siis valita tällaisia investointeja EAKR:sta ja EMKR:sta rahoitettavaksi.

II Vihreää yrittäjyyttä tulevaisuuden yrityksille

Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja korjaaminen ja siirtyminen kohti vähähiilistä taloutta ovat yhteiskunnallinen haaste, mutta ne tarjoavat myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille. Ekoinnovointi – kuten muukin innovointi – edellyttää menestyäkseen kuitenkin hedelmällistä

toimintaympäristöä, ja vihreät innovoijat tarvitsevat tukea ideoidensa kehittämiseen ja rahoitusta niiden toteuttamiseen. Vihreän yrittäjyyden kehittämistä edistävät tiede- ja tutkimuslaitosten läheisyys, ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja työmarkkinasuhteet, jotka helpottavat monialaista yhteistyötä. Nämä olosuhteet mahdollistavat ekoinnovatiivisten klusterien syntymisen.

Miksi tämä on tärkeää pk-yritysten kannalta?

Pk-yritykset tarvitsevat suotuisan liiketoimintaympäristön, jossa vihreitä ideoita on helppo kehittää, rahoittaa ja saattaa markkinoille. Vihreää yrittäjyyttä olisi käsiteltävä (korkea-asteen) koulutuksessa, jotta tulevat yrittäjät voisivat omaksua ympäristömyönteisen ajattelutavan jo koulutuksensa aikana. Vihreää yrittäjyyttä olisi myös kannustettava auttamalla potentiaalisia yrittäjiä kartoittamaan liiketoimintamahdollisuuksia, joita siirtyminen resurssitehokkaaseen vähähiiliseen talouteen synnyttää. Tähän päästään muun muassa kehittämällä uusia luovia yhteistyömuotoja yritysten ja korkeakoulujen välillä. Olisi tuettava kaikkia innovoinnin muotoja, joilla vihreää yrittäjyyttä edistetään. Vihreää yrittäjyyttä edistävät myös uudet liikeideat, jotka yhdistävät resurssitehokkuuden ja luovuuden, kuten uusiojalostus (”upcycling”), jossa kierrätys yhdistetään designiin. Lisäksi on tehtävä enemmän niiden tutkimustyön yhteydessä kehitettyjen vihreiden teknologioiden hyödyntämiseksi, joiden toteuttamiskelpoisuus on jo osoitettu. On tärkeää tukea pk-yrityksiä ekoinnovatiivisten liikeideoiden tieteellisen ja teknisen toteutettavuuden sekä kaupallisen potentiaalin kartoittamisessa, koska monilla pk-yrityksillä ei ole tarvittavia resursseja tähän.

Komission asettamat tavoitteet on tarkoitus saavuttaa seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. Edistetään kaikkia ekoinnovoinnin muotoja, myös muuta kuin teknologista ekoinnovointia:

- Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kuuluvalla pk-yrityksiä koskevalla välineellä autetaan pk-yrityksiä kartoittamaan erittäin ekoinnovatiivisten ideoiden tieteellinen ja tekninen toteutettavuus sekä niiden kaupallinen potentiaali konkreettisten uusien yritysten kehittämiseksi. Jos idea katsotaan kaupallisesti toteutuskelpoiseksi, se voi saada rahoitusta demonstrointiin. Pk-yritykset voivat jo hakea tätä tukea erityisten ehdotuspyyntöjen kautta, joiden aiheina ovat ekoinnovointi ja raaka-aineiden saatavuus, ekoinnovatiivinen elintarviketuotanto ja -jalostus sekä innovointi vähähiilisisissä ja tehokkaissa energiajärjestelmissä.
- Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteiskunnallisen haasteen ”Ilmastotoimet, ympäristö, resurssitehokkuus ja raaka-aineet” yhteydessä toteutettavista toimista tuetaan vihreän toimintasuunnitelman tavoitteita, sillä niillä lisätään resurssitehokkuutta soveltamalla järjestelmällistä lähestymistapaa ekoinnovointiin ja kiertotalouden luomiseen. Toimien soveltamisalaan kuuluvat kaikki innovoinnin muodot. Huomioon otetaan erityyppiset toiminnot tutkimuksesta demonstrointiin, markkinoille saattamiseen, koordinointiin ja verkottumiseen.
- Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR)

tuetaan vuosina 2014–2020 pk-yritysten kilpailukykyä, etenkin niiden energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Nämä alat on valittu investointien painopistealoiksi, joita jäsenvaltioiden ja alueiden on noudatettava toimintaohjelmissa.

2. Edistetään yrityskumppanuuksia, osaamista ja tietämystä vihreän yrittäjyyden hyväksi:

- Tiedonannossa *Vihreän työllisyyden aloite – Vihreän talouden työllistämismahdollisuuksien hyödyntäminen* ehdotetaan kattava etenemissuunnitelma talouden viherryttämisen edellyttämän osaamisen kehittämiseksi.
- Ekoinnovointia ja ekoinnovatiivisia pk-yrityksiä koskevien laadukkaiden tietojen tarjoamista kannustetaan luottamuksen lisäämiseksi ja riskien vähentämiseksi. Tässä hyödynnetään erilaisia aloitteita, esimerkiksi EU:n pilottiohjelmana parhaillaan toteutettavaa ympäristöteknologian varmennusjärjestelmää (Environmental Technology Verification, ETV).
- Uusia liiketoimintamalleja pk-yritysten resurssi- ja energiatehokkuuden edistämiseksi tuetaan Life-ohjelmasta.
- Yrittävä Eurooppa -kilpailulla tuodaan esiin vihreää yrittäjyyttä tukevia toimia palkitsemalla viranomaisia sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, jotka tukevat vihreiden markkinoiden ja resurssitehokkuuden kehittämistä.

3. Hyödynnetään paremmin klusterien rooli ekoinnovatiivisten pk-yritysten tukemisessa:

- Resurssitehokkuudesta tulee erityisaihe klusterien huippuosaamista koskevan ohjelman (Cosme 2014–2020) puitteissa järjestettävissä koulutuksissa. Näin pyritään saamaan klusterien hallinnoijat tietoisiksi mahdollisuuksista käynnistää klustereissaan toimia, joilla edistetään ekoinnovointia ja resurssitehokkuutta klustereihin kuuluvissa pk-yrityksissä ja pk-yritysten välillä.

III Vihreämmän arvoketjun pk-yrityksille tarjoamat mahdollisuudet

Uudelleenvalmistus, korjaaminen, huoltaminen, kierrätys ja ekologinen suunnittelu voivat vauhdittaa huomattavalla tavalla talouskasvua ja työpaikkojen luomista. Ne ovat myös merkittävässä asemassa ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Innovoimalla ja suunnittelemalla uudelleen tuotteitaan, tuotantoaan ja liiketoimintamallejaan yritykset voivat vähentää kalliiden primaariraaka-aineiden käyttöä ja jätteiden määrää. Se 60 prosentin osuus kaikesta EU:ssa syntyvästä jätteestä, jota ei kierrätetä, kompostoida tai käytetä uudelleen,¹⁹ tarjoaa pk-yrityksille taloudellisia mahdollisuuksia hyödyntää monialaisia arvoketjuja, jotka käyttävät resursseja tehokkaammin.

Kiertotalous²⁰ ja symbioositalous²¹ lisäävät resurssien ja kustannusten säästöjä, sillä niiden myötä

¹⁹ Eurostatin jätetilastot (2011).

²⁰ Kiertotalous säilyttää lisäarvon tuotteissa niin pitkään kuin se on mahdollista ja poistaa jätettä. Tuotteisiin sisältyvät resurssit pidetään tuottavassa käytössä, kun tuote saavuttaa elinkaarensa lopun, mikä tuottaa jatkoarvoa.

resursseja, tuotteita ja komponentteja käytetään mahdollisimman pitkän ajan. Resurssien parempi ja tehokkaampi käyttö vähentämällä jätteiden määrää ja muuntamalla jätteitä uusiksi hyödykkeiksi ja palveluiksi edellyttää ekoinnovointia, uusia välittäjiä ja välityspalveluita. Voidakseen siirtyä kiertotalouteen pk-yritykset ja yrittäjät tarvitsevat tukea tarjoavan ympäristön, joka sitoutuu uusiin teollisiin suhteisiin.

Miksi tämä on tärkeää pk-yritysten kannalta?

Vaikka jätteiden vähentämistä koskevasta innovoinnista ja monialaisesta arvoketjuyhteistyöstä saatavista hyödyistä on näyttöä, lainsäädännölliset, institutionaaliset, tekniset ja kulttuuriset esteet muodostavat yhdessä systeemisistä esteistä, jotka edelleen hankaloittavat yritysten toiminnan tehostamista ja verkottumista ja siten myös resurssitehokkuuden lisäämistä. Esimerkiksi tällä hetkellä 44 prosenttia suuryrityksistä EU:ssa myy romua toiselle yritykselle, kun pk-yrityksissä vastaava osuus on vain 24 prosenttia²¹. Pk-yritysten on usein vaikea kehittää ja jakaa tietoa jätteiden vähentämisestä ja hallinnasta sekä hyödyntää mahdollisuuksia, joita jätteiden ehkäiseminen ja tuotteiden, raaka-aineiden ja jätteiden uudelleenkäyttö osana eri arvoketjuja tarjoavat, koska nämä edellyttävät usein erityistietämystä ja verkostoja. Korkeat liiketoimi- ja alkuinvestointikustannukset voivat edelleen vähentää kiinnostusta toteuttaa resurssien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä koskevia liiketoimia – etenkin kun mahdolliset edut on vaikea määritellä etukäteen puutteellisen kokemuksen ja laatuun, eritelmiin ja toimitusaikoihin liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi. Lisäksi arvoketjun sisäiset vaihdot voivat aiheuttaa teknologisia haasteita, koska jätteet on ehkä muunnettava tai mukautettava ”sivutuotteiksi”, ennen kuin ne voidaan ottaa takaisin arvoketjuun.

Komission asettamat tavoitteet on tarkoitus saavuttaa seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. Puututaan systeemisiin esteisiin, jotka haittaavat monialaista ja -kansallista arvoketjuyhteistyötä sekä yritysten perustamista ja yhteistyötä, edistämällä palveluliiketoimintamallien luomista sekä raaka-aineiden, tuotteiden ja jätteiden uudelleenkäyttöä:

- Selvitys systeemisistä esteistä, jotka haittaavat kiertotalouteen perustuvien liiketoimintamallien käyttöönottoa pk-yrityksissä, jätevirroista peräisin olevien raaka-aineiden tehokasta käyttöä ja teollisten symbioosien prosesseja. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan kehittää parhaita mahdollisia EU:n tason toimia näiden puutteiden korjaamiseksi ja pk-yritysten aseman edistämiseksi kiertotaloudessa.

2. Helpotetaan monialaista yhteistyötä kiertotalouden edistämiseksi:

- Horisontti 2020 -puiteohjelman tulevan toimen ”klusterien avulla toteutettavat demonstrointihankkeet teollisuuden arvoketjujen uudistamiseksi” kokonaismäärärahoista vähintään 75 prosenttia osoitetaan pk-yritysten innovoinnin tukemiseen. Tarkoituksena on tukea pk-yritysten vetämiä monialaisia ja alueiden välisiä yhteistyö- ja innovaatiohankkeita integroimalla ne paremmin klustereihin ja erilaisiin arvoketjuihin.

²¹ Symbioositalous perustuu siihen, että yhden yrityksen tai sektorin sivutuotteet (myös energia, vesi, logistiikka ja raaka-aineet) käytetään toisessa yrityksessä.

²² Flash Eurobarometer 2013, ”SMEs, resource efficiency and green markets”: ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

- Euroopan klusterien seurantakeskus kartoittaa alueita varten maantieteellisiä ympäristöteollisuuden osaamiskeskittymiä. Lisäksi se kartoittaa ja analysoi monialaisten klusterien kehitystä, muun muassa klusterien kansainvälistymistä ja ympäristöteollisuuteen liittyviä teollisuuden muutosprosesseja.
- Kartoitetaan demonstroitimalleina toimivia alueita, jotka tuovat esille systeemisä ekoinnovatiivisia ratkaisuja.
- Life-ohjelmassa edistetään kiertotalouteen perustuvien liiketoimintamallien käyttöönottoa ja tuodaan esiin niistä pk-yrityksille koituvia hyötyjä.
- Perustetaan Horisontti 2020 -ohjelman puitteissa asiantuntijaryhmä, joka keskittyy ekoinnovointiin sovellettavaan systemiseen lähestymistapaan.

IV Vihreiden pk-yritysten pääsy markkinoille

EU:lle on strategisesti tärkeää löytää riittävä ratkaisu suuriin maailmanlaajuisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen. Monissa maailman maissa ympäristön köyhdyttäminen ja päästöt lisääntyvät nopean talouskasvun ja joissakin tapauksissa varhaisvaiheessa olevan teollistumisen vuoksi. Näitä maita on tuettava niiden siirtymisessä kohti vihreää taloutta. Samaan aikaan EU on johtavassa asemassa vihreiden ja vähähiilisten teknologioiden alalla. Näillä teknologioilla on hyvät mahdollisuudet yhdistää ilmastonmuutostavoitteet ja muut ympäristönsuojeluun liittyvät tavoitteet eurooppalaisten yritysten – erityisesti pk-yritysten – kaupan, investointien ja liiketoiminnan kehittämiseen näissä maissa.

Miksi tämä on tärkeää pk-yritysten kannalta?

EU:n kansainväliset sitoumukset esimerkiksi ilmastonmuutosta koskevan yhteistyön tai naapuruuspolitiikan aloilla avaavat alan asiantuntemusta omaaville eurooppalaisille pk-yrityksille konkreettisia mahdollisuuksia päästä uusille markkinoille tarjoamaan hiilipäästöjä tehokkaasti vähentäviä teknologioita, tuotteita ja palveluita. EU:n osuus ympäristöteollisuuden maailmanmarkkinoista on suunnilleen kolmannes, ja se on nettoviejä tällä alalla. Nämä maailmanmarkkinat kasvavat 5 prosenttia vuodessa, ja niiden odotetaan kolminkertaistuvan vuoteen 2030 mennessä²³. EU:n yrityksille tarjoutuvat tilaisuudet ovat siis huomattavia. Kuitenkin vain harvat EU:n pk-yrityksistä tarjoavat vihreitä teknologioitaan, tuotteitaan tai palveluitaan EU:n ulkopuolisissa maissa. EU:n pk-yrityksistä 87 prosentilla on myyntiä vain omilla kansallisilla markkinoilla.²⁴ Pk-yritysten kansainvälistymisen puutetta selitetään yleensä sillä, että saatavilla ei ole tukea tarjoavaa toimintaympäristöä, joka auttaisi pk-yrityksiä pääsemään ulkomaisille markkinoille.

Yksin toimimiseen verrattuna pk-yrityksillä on paremmat mahdollisuudet päästä mukaan

²³ IDEA Consult, ECORYS, 2009. Study on the competitiveness of the EU eco-industry; Saksan liittovaltion ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ydinturvallisuusministeriön teettämä EU:n ympäristöteollisuuden kilpailukykyä koskeva tutkimus.

²⁴ Flash Eurobarometer 2013, ”SMEs, resource efficiency and green markets”: ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf.

maailmanlaajuisiin arvoketjuihin tekemällä yhteistyötä muiden yritysten kanssa. Resurssitehokkuuden parantaminen Euroopassa ja pk-yritysten tukeminen maailmanlaajuisiin arvoketjuihin integroitumisessa edellyttävät kansainvälistä yhteistyötä. Jotta resurssitehokkuuden alalla toimivat pk-yritykset voivat kilpailla kansainvälisesti, niiden on löydettävä kansainvälisiä yhteistyökumppaneita sekä raaka-aineiden myyntiä että hankintaa varten. Niiden on myös päästävä osallisiksi tutkimuksesta, tietämyksestä ja osaamisesta kaikissa arvoketjun vaiheissa. Tällaisen yhteistyön mahdollistajia ovat usein klusterit, jotka voivat toimia pk-yrityksille todellisina ponnahduslautoina sekä kansainvälisille markkinoille pääsyyn että yritysten väliseen yhteistyöhön ja pitkän aikavälin strategiaan kumppanuuksiin koko arvoketjussa ja eri arvoketjujen kesken. Pk-yritykset voivat myös hyödyntää kansainvälisiä yhteyksiä ja verkostoja, joita monikansalliset yritykset, yliopistot ja muut elimet ovat jo perustaneet omissa klustereissaan.

Komission asettamat tavoitteet on tarkoitus saavuttaa seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. Vihreämpien Euroopan sisämarkkinoiden edistäminen:

- Eurooppalaisia standardointijärjestöjä kannustetaan standardeja laatiessaan ottamaan huomioon kiertotalouden tavoitteet, jotta voidaan jatkaa komission aiempia pyrkimyksiä sisällyttää ympäristönäkökohdat eurooppalaiseen standardointityöhön.²⁵

2. Helpotetaan vihreiden yrittäjien pääsyä kansainvälisille markkinoille:

- Luodaan eurooppalaisten klusterien strategisia kumppanuuksia, jotka edistävät eri alojen klusterien välisiä yhteenliittymiä, yhteisen kansainvälistymisstrategian kehittämiseksi. Kannustetaan yhteenliittymien muodostamista vihreiden teknologioiden ja ekoinnovaatioiden alalla.
- Kansainvälisillä kumppaninhakumatkoilla kannustetaan yhteistyötä resurssitehokkuuden ja ekoinnovoinnin aloilla. Näitä priorisoidaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon kohdemaan erityispiirteet ja kaupallinen potentiaali.
- COSME-ohjelman rahoitusvälineillä tuetaan pk-yritysten kansainvälistymistä edistämällä niiden rajatylittävää kehittämistä.

3. Edistetään resurssitehokkuutta lisäävän teknologian käyttöönottoa kumppanimaissa eurooppalaisten pk-yritysten kanssa tehtävän yhteistyön avulla:

- Vähähiilistä yrittäjyyttä koskeva toimi (Low Carbon Business Action) tarjoaa teknistä apua EU:n yritysten ja klusterien sekä keskitulotason maiden yritysten ja muiden vastapuolten välisten yhteistyökumppanuuksien muodostamiseen sekä pankkikelpoisten yhteisten ehdotusten²⁶ laatimiseen, joissa otetaan huomioon molempien osapuolten edut ja varmistetaan samalla kehityspolitiikan johdonmukaisuus.

²⁵ Komissio aiempia toimia ovat muun muassa tiedonanto *Ympäristönäkökohtien sisällyttäminen eurooppalaiseen standardointiin* (KOM (2004) 130 lopullinen) ja tiedonanto *Strateginen visio eurooppalaisille standardeille: lisätään ja nopeutetaan Euroopan talouden kestävä kasvua vuoteen 2020 mennessä* (KOM (2011) 311 lopullinen).

²⁶ Pankkikelpoinen ehdotus on hanke tai ehdotus, jolla on niin hyvä sekä taloudellinen että käsitteellinen perusta, että institutionaaliset lainantajat todennäköisesti hyväksyvät sitä koskevan rahoitushakemuksen.

- Luodaan uutta vihreään teknologiaan perustuvaa yritystoimintaa eteläisen Välimeren alueen maissa eurooppalaisten pk-yritysten kanssa tehtävän yhteistyön avulla.

V Hallinnointi

Pk-yritysten vihreän toimintasuunnitelman periaatteet ja peruslinjat on esitelty pk-yrityksiä koskevan politiikan tulevaisuutta koskevassa julkisessa kuulemisessa ja erityisesti vihreää toimintasuunnitelmaa koskevan julkisen kuulemisen yhteydessä vuoden 2013 viimeisellä neljänneksellä. Ne ovat saaneet laajaa tukea kuulemisiin vastanneiden jäsenvaltioiden viranomaisten ja pk-yritysten sidosryhmien keskuudessa.²⁷ Myös kansallisten pk-yritysedustajien verkosto²⁸ on reagoinut myönteisesti suunnitelmaan ja todennut arvostavansa sitä, että siinä keskitytään ympäristöhaasteista syntyviin liiketoimintamahdollisuuksiin. Siksi on tärkeää panna se kokonaisuudessaan täytäntöön. Tämä edellyttää niin komission kuin jäsenvaltioidenkin täydellistä poliittista sitoutumista.

Miksi tämä on tärkeää pk-yritysten kannalta?

Pk-yrityksiin kaikkialla Euroopassa kohdistuvat myönteiset vaikutukset voidaan varmistaa ainoastaan toteuttamalla tämän toimintasuunnitelman tavoitteet ja toimet tehokkaasti ja vaikuttavalla tavalla.

Komission asettamat tavoitteet on tarkoitus saavuttaa seuraavien toimenpiteiden avulla:

1. Varmistetaan komission tällä alalla pk-yritysten tueksi laatimien toimien seuranta ja pitäminen ajan tasalla:

- Tähän pk-yritysten vihreään toimintasuunnitelmaan liittyviä toimia ja niihin osoitettuja taloudellisia resursseja seurataan säännöllisesti pk-yritysten sidosryhmien kanssa käydyn vuoropuhelun avulla, ja ohjelmien vaikuttavuus arvioidaan. Ajan tasalle saatetut tiedot toimista esitetään komission verkkosivustolla.
- Pk-yritysten suorituskyvyn tarkastelu²⁹ seuraa ja arvioi maiden edistymistä Small Business Act -aloitteen täytäntöönpanossa vuosittain, mukaan luettuna niiden suorituskyky periaatteen 9 – ”autetaan pk-yrityksiä tekemään ympäristöhaasteista mahdollisuuksia ” – osalta. Näin se täydentää vihreän toimintasuunnitelman seurantaa.

2. Tuetaan koordinointia, yhteistyötä ja parhaiden toimintatapojen vaihtoa eurooppalaisella, kansallisella ja alueellisella tasolla:

- Eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevan *Small Business Act* -aloitteen hallintomekanismia, joka käsittää pk-yritysten suorituskyvyn tarkastelun ja kansallisten pk-yritysedustajien verkoston, käytetään foorumina, jolla jäsenvaltiot voivat vaihtaa parhaita toimintatapoja siitä, miten pk-yrityksiä autetaan muuntamaan ympäristöön liittyviä haasteita liiketoimintamahdollisuuksiksi. Erityisesti kansallisten pk-yritysedustajien verkostossa

²⁷ Raportti julkisen kuulemisen tuloksista: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm

²⁸ Lisätietoja: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/sme-envoy/index_en.htm

²⁹ Lisätietoja: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

keskustellaan tällaisten toimintatapojen toteuttamisesta, tuloksista ja esteistä.

- Koordinointi toteutetaan ekoinnovointia koskevan toimintasuunnitelman yhteydessä perustetussa korkean tason työryhmässä, jonka tarkoituksena on varmistaa tiedonkulun jatkuvuus ja johdonmukaisuus sekä eri aloitteiden välisten synergioiden parempi hyödyntäminen. Tarvittaessa pyritään koordinoimaan myös muilla politiikan aloilla – esimerkiksi ympäristön, työllisyyden, koulutuksen ja kehitysyhteistyön alalla – toimivien Euroopan tason ryhmien aloitteita.